

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Augustin Pánek

Svěcení pomníku p. Václava Šimerky v Praskačce

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 19 (1890), No. 6, [273a]--277

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/122020>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1890

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Náhrobek P. V. Šimerky na hřbitově v Praskačce.

Svěcení pomníku P. Václava Šimerky v Praskačce.

Jednota matematikův a fysiků českých v Praze, vzdávajíc povinný hold vynikajícímu učenci v oboru vědy matematické a svému čestnému členu, zesnulému faráři P. Václavu Šimerkovi,*) jenž po dlouhém lopotení v Praskačce dne 26. prosince 1887 život svůj velečinný dokonal a na tamním hřbitově k věčnému spánku byl uložen, zbudovala na rově jeho za přispění četných přátel a ctitelů Šimerkových důstojný pomník, který byl dne 1. listopadu roku 1889 odhalen a posvěcen. Ač počasí bylo nanejvýš nepříznivé, bylo účastenství při slavnosti velice četné; z blízka i z dál dostavili se ctitelé zesnulého, aby oslavili památku muže toho vzácného.

Z Prahy přijeli jakožto deputace Jednoty matematiků pp.: *Martin Pokorný*, ředitel vyššího real. gymn. na Malé Straně, *Václav Řehořovský*, professor státní průmyslové školy, *Jaroslav Červenka*, professor vyššího gymnasia v Truhlářské ulici a podepsaný. Zvláště četně zastoupen Hradec Králové: s ředitelem p. *Frant. Hozou* dostavili se professori real. škol pp. *Alois Štrnad*, *Josef Vocásek*, *Moric Bílý* a *Jan Dunovský*, zástupci paedagogia professori *Eduard Beránek* a *Emanuel Mířiovský*, jakož i gymn. prof. *Jakub Hron*, pak p. *František Peřina*, vydavatel a redaktor „Ratibora“. Z Plzně přijel p. *Frant. Šimerka*, ředitel státní průmyslové školy, synovec zesnulého, z Hořic p. *Vilém Dokoupil*, ředitel odborné školy sochařské a kamenické, z Pardubic professori realné školy pp. *Vincenc Mazánek* a *Frant.*

*) Život a působení P. Václava Šimerky viz Časopis roč. 17.

Bělohávek, z Kutné Hory p. *Josef Vaněček*, prof. real. gymnasia. Politický spolek okresu královéhradeckého zastupovali pp. *Bedřich Weyr*, ředitel cukrovaru v Předměřicích a *MDr. Marek*, lékař v Kuklenách. Dále byli přítomni členové obecního zastupitelstva v Praskačce se starostou p. *Pišou* v čele, nad to byly tu četné deputace Sokola královéhradeckého a kuklenského a čtyři hasičů z Řípska a Pohřebačky, mimo četné obecenstvo z kraje a studující hradečtí.

Po druhé hodině průvod odebral se na hřbitov v Praskačce, u jehož vchodu uvítán byl p. vikářem opatovickým P. V. *Pišlem* a p. farářem P. F. *Ehrenbergrem*.

Pp. učitelé z Praskačky a okolí zapěli dojemný sbor smutečný, načež p. vikář *Pišl* přikročil k posvěcení pomníku, promluviv u té příležitosti o zásluhách zesnulého jako kněze. Hned po té ujal se slova předseda Jednoty matematiků p. ředitel M. Pokorný a přednesl úchvatnou řeč slavnostní tuto:

„Stojíme nad hrobem muže slavného, pod skrovným rouchem ducha velikého, badatele neunavného, jehož bystrozraku přesnadně otevřely se brány těžkých záhad mathematických. Záhy byl pojat myšlénkou, šířiti vědomosti mathematické v národě a brzy po svém vysvěcení na kněze snažil se dosáhnouti spůsobivosti učitelské, což se mu také podařilo, tak že pak řadu let učil na latinských školách naukám mathematickým a fysikálním. Avšak jako tak mnohý muž genialní, který si vědom jest hodnoty vnitřní, tak i oslavenec náš neměl daru tohoto světa, zalibiti se všem, a tu shledal pak, že bohaté vědomosti nedovede využítkovati tak, jak si v mladickém zanícení svém činil naději. I opustil dráhu učitelskou a věnoval se zase původnímu povolání svému, správě duchovní, avšak ani na okamžik nezapomněl při tom nejmilejší své družky, matematiky. Po více než třicet let až do několika jen dní před smrtí pracoval pilně na poli věd exaktních, a obohatil je nejedním vzácným plodem svého hlubokého bádání. Ačkoli nejsou díla jeho epochální, jsou přece vesměs významu tak důležitého, že došla uznání nejen u nás, ale i národů cizích, zvláště však v litera-

tuře naši budou mu zabezpečovati vždy jako spisovateli dráhu razícímu mezi odborníky místo z nejpřednějších. Co pracím jeho dodává rázu genialnosti, jest původnost myšlének, vrcholící se zvláště v práci „Síla přesvědčení“, která zajímala mysl jeho po celých posledních deset let jeho života jakožto podařený pokus, podrobiti přesné nadvládě pravidel mathematických i nejtěžší skoro záhady filosofické. A praví-li se, že sloh značí muže, tu jeho sloh jest odznak jeho mohutné povahy. Jadrný a úsečný, při tom jasný a průhledný zůstane jeho sloh vzorem nepřekonaným. Jednota matematiků a fysiků českých pojala zajisté správně úkol svůj, pokládajíc za povinnost, uctiti trvale památku velikého muže toho a spoludruha, s nímž byla v nejčilejším styku vědeckém po všechn čas svého trvání. Obrátivši se k četným jeho přátelům mezi vlasteneckým duchovenstvem a k velikému množství ctitelů jeho činnosti vědecké byla Jednota brzy s to, postaviti jemu tento důstojný náhrobek. Necht hlásá mrtvý tento kámen výmluvně všem budoucím, že zde spí věčným snem vel duch, vyslaný národu našemu jako jeden z těch, kteří duševní prací národům zabezpečují nesmrtelnost. Když v národě vzkypí staletá vášeň různění, kdy nejlepší síly národa klesají v hrob, utrativše život svůj v marném boji, až ocítá se brzy národ celý nad propastí zahynutí, tu anděl jeho strážný zahaluje tvář svou smutkem a žalně odstupuje od něho. Bůh mocný však, jenž nechce dáti národu tomu věčně zhynouti, vysílá mu v těžkou tu dobu muže, kteří nedbajíce válečného ryku kolem sebe, pracují na jeho povznesení duševním a nedají mu poklesnouti úplně. Bohu díky, že národu našemu v minulosti rodili se vždy mužové, kteří pracovali na jeho roli dědičné a že i v tomto století na probuzení jeho ze staleté mrákovy a k zachování jeho dalšímu zrodili se hojně. K těm pak zajisté patří i oslavenec náš, který nedbaje bojů a rozruchu, pracoval neunavně pro národ svůj až k hrobu. Vzpomínám slov básníka našeho: „Často může malá pastuchova chýška — více, nežli tábor, z něhož válčil Žižka!“ Zajisté nejplněji platí slova tato zde nad hrobem muže, jenž z chudých rodičů českých vyšel, v tiché práci o svůj národ

získal si zásluhy nesmrtelné. Žel, že nemešká již mezi námi! Dle obyčejného pojmání dosáhl sice věku blížícího se samé hranici života lidského, ale pro vědu zemřel příliš záhy. Duch jeho, svěží a jasný až do poslední chvíle schopen byl života i dále, jen tělo chabé podleгло neuprosné smrti; *necht žije duch jeho i dále mezi námi!* Slibme si zde nad hrobem jednoho z nejšlechtnějších mužů, před tímto jeho památníkem, že v duchu vlastenectví, neporušeného vášni, ve vzájemné lásce a shovívavosti a v neunavné práci pro dobro národa chceme následovati jeho stkvělý vzor a pak zajisté dojdou platnosti další slova básníkovy: „Cesty mohou býti rozličné, jenom vůli mějme všickni jednu, stejnou!“

Skončiv, poděkoval řečník všem účastníkům a, obrátiv se k starostovi obce, p. Píšovi, odevzdal mu jménem Jednoty mathematické pomník se žádostí, aby obec Praskačka pro všecku budoucnost měla péči o zachování památníku tohoto. Když p. starosta Píša jmenem obce slíbil, že o pomník i o rov vždy náležitě bude pečováno, prof. Vaněček, jako rodák praskačský, děkoval všem přítomným za jejich účastenství. Pak přečten došlý telegram od prof. sboru v Novém Bydžově, dopis sboru prof. reálky v Karlíně a dopis nástupce Šimerkova na faře v Jenšovicích u Vys. Mýta. Zapěním případného sboru byla vlastní slavnost skončena. S pohnutou myslí účastníci vraceli se ze slavnosti, jejíž důstojný a vážný dojem zajisté nikdy nevymizí z mysli jejich.

Večer ztrávili přespolní hosté v měšťanské besedě za přátelské zábavy s milými pořadateli zábavy této, professory kralohradeckými.

Pomník zhotoven jest dle návrhu prof. *Moravce* sochařem p. *Janderou* v Hořicích z tamního pískovce; na přední straně zasazen bronzový medailon, k němuž modell zhotoven byl na odborné škole v Hořicích; dozor ku všem těmto pracím vedl la-skavě p. řed. *V. Dokoupil*. Pomník nese v čele nápis: *Zde odpočívá v Pánu P. Václav Šimerka, farář a zasloužilý spisovatel mathematický. Nar. 20. prosince 1819, zemřel 26. prosince 1887.*

Na levé straně: *Jednota českých matematiků*; na pravé straně: *Svému čestnému členu*. Věnce položili na hrob: Jednota českých matematiků, řed. Šimerka, politický spolek a Sokol kuklenský. Slavnostní komitét obecní, jehož horlivým místním jednatelem byl p. učitel *Doležal*, zasluhuje za vše, co učinil pro zdar slavnosti, vděčného uznání.

Augustin Pánek.

Poznámka k t. zv. Petrohradskému problému.

Napsal

dr. A. Seydler.

Počet pravděpodobnosti poskytuje četná paradoxa, jež nás zvláštnostmi svými vábí a k řešení pobízejí. Zvláště zajímavým jest problém Petrohradský, Mik. Bernoullim r. 1713 položený; může se vysloviti takto:

Osoba A vrhne vzhůru peníz se znamením *hlava* a *písmo* a platí osobě B určitou sázku, řekněme 1, padne-li při *prvním* vrhu písmo, v kterémž případě jest hra ukončena. Padne-li hlava, hraje se dále, a padne-li při *druhém* vrhu písmo, obdrží B 2, v kterém případě jest hra opět ukončena. Padne-li i při druhém vrhu hlava, hraje se dále, zkrátka hraje se až k tomu, řekněme x -tému vrhu, při kterém se *ponejprv* objeví písmo, při čemž B obdrží 2^{x-1} , načež jest hra ukončena.*) Otázka jest: jakou hodnotu má mathematická naděje osoby B, t. j. jakou protisázku má B položiti na začátku hry, aby hra byla spravedlivou?

Hodnota mathematické naděje osoby B skládá se ze součtu hodnot částečných, jež má naděje na výhru při prvním, druhém, třetím, ... vrhu. Hodnoty ty jsou

$$\frac{1}{2} \times 1, \quad \frac{1}{4} \times 2, \quad \frac{1}{8} \times 4, \quad \frac{1}{16} \times 8, \quad \dots$$

*) Srv. *J. Bertrand* Calcul des probabilités (1889). Při této úpravě nepřipouští problém několikere interpretace a tak jest také míněn, t. j. číslu x není napřed dáno, nýbrž přenecháno náhodě hry. Při původní formulaci Mik. Bernoulliho jsou možny tři výklady; viz vzhledem k předmětu tomu článek *A. Pánka* v VI. roč. str. 74 a násl. tohoto časopisu.